

TRIBUNA

La Mariola, el POUM i la crisi

RAMON MORELL

ECONOMISTA

JUAN MANUEL SOLÍS

MÀSTER EN ANTROPOLOGIA I ETNOGRAFIA

L'aprovació inicial de l'avenç (Butlletí Oficial de la Província de 17 d'octubre del 2014) de la revisió del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM) de Lleida suposa una gran oportunitat per debatre els diferents problemes urbans de la ciutat. La crisi econòmica i financera no només ha alterat els paràmetres de la inversió pública i del seu finançament, sinó que també ha agreujat encara més les desigualtats urbanes a la nostra ciutat. El que volem avui és posar de manifest els problemes d'un barri en concret, la Mariola.

La Mariola es troba en una greu situació d'exclusió social, en què un dels seus principals problemes és l'estigma –la reputació– que posseeix el barri. Aquest no només actua des de fora del barri sinó que, pel contrari, actua més fortament des de dins. El legat històric, derivat per les polítiques públiques de localització segregada d'habitatges entre el 1941 i el 1974, i les polítiques de mobilitat, reallotjament i assignació de les vivendes públiques durant pràcticament la seva existència, han alimentat un estigma que s'ha vist enfortit pel fet social d'una substitució ètnica i per l'estigma cap a l'ètnia gitana.

En la actualitat, el barri es veu afectat, a conseqüència de l'estigma i la marginació, per problemes com ara: desnonaments, dacions en pagament i ocupacions d'habitatges; la degradació de l'habitatge i del

conjunt de la zona; una manca de manteniment de les zones comunes i de l'espai públic; una degradació física i social; i a una concentració de la pobresa. A més, hi hem d'afegir la falta d'equipaments públics i privats i una greu manca de monuments i de patrimoni. Aquests problemes històrics s'han vist reflectits en una pèrdua de població continuada des de la dècada del 1980, quan era un dels barris més poblats de la ciutat, sinó el que més. El barri ha passat d'ésser un lloc de fortes relacions properes i de convivència a un conjunt de microllocs on destaca un fort discurs intern de denigració lateral, és a dir, de culpabilitzar el veí. Les experiències individuals i quotidianes viscudes al barri alimenten els prejudicis sobre el territori, les ètnies i les races que hi són presents. I el més greu en aquest sentit és que els treballadors del barri

tenen incorporats els estigmes i solen trobar la culpa de les situacions precàries dels seus habitants en la seva baixa instrucció educacional ignorant completament les dificultats intrínseques de viure a la Mariola. Aquesta discriminació que prové des de dalt es veu fortament reflectida en els mercats laboral i immobiliari, impedit l'accés normalitzat a ambdós i augmentant la roda de la marginació.

Les diferents administracions i institucions han sigut creadores i fixadores de l'estigma que repercuteix el barri. El funcionalisme i la zonificació amb què els barris obrers només eren pensats per la funció residencial, més la lògica immobiliària basada en el valor del sòl, han promogut l'estigma. El fet d'estar allunyat de la ciutat en els seus començaments i l'habitatge de baixa qualitat, van relegar el barri a un lloc de confinament de la immigració i una manca de control social –és a dir, d'indiferència o visió desviada cap als seus habitants. I ja se sap, si el diner crida el diner, la pobresa atreu la pobresa; i els diferents governs de la ciutat no han fet més que aportar el seu gran gra de sorra perquè això fos així. Als moviments forçats de població –Canyeret i avinguda Tarradellas– i allotjaments de famílies en risc d'exclusió social, hem de tornar a afegir uns equipaments públics al barri de baixa qualitat, uns altres que formen un cordó urbanístic –que encercla el barri i l'aïlla encara més– i una manca imperdonable de tacte amb el seu comerç; tots han estat factors claus en el desenvolupament social. Avui

Les experiències individuals i quotidianes viscudes al barri alimenten els prejudicis sobre el territori i les ètnies que hi són presents

en dia, la Mariola té tres greus problemes: un social, la seva gran fragmentació social i urbana; un polític, una manca d'associacionisme i de representativitat; i un tercer econòmic, visible sobretot en l'habitatge, ja que s'està formant un mercat il·legal capitalista amb ocupacions i relloguers que afecten els qui tenen menys. Solucions? La primera, resoldre el problema de l'habitatge. Són molts els que presenten dificultats de tot tipus, desnonaments, dacions en forma de pagament, relloguers, ocupacions... agreujats, encara més, per l'existència d'habitatges

buits. Apuntem com a via a utilitzar la de promocionar i fomentar les cooperatives d'habitatge. Pel que fa a les activitats com a complement de l'ús residencial, la idea d'una ciutat policèntrica pot fer atractiva la Mariola als no residents perquè hi passegin i hi vagin, la qual cosa significa no només crear atractiu comercial a través de comerços del barri amb certes característiques d'especialització, sinó també recuperar determinades formes de mercats i activitats i festes al carrer que trenquessin aquestes fronteres urbanes avui existents.

1. S'ha realitzat un treball de camp exhaustiu durant set mesos. Tot reflectit en la tesina de màster presentada el 25 de setembre del 2014 a la Universitat de Barcelona. Solís Solís, J. M. (2014): *Desde dentro y desde fuera. Los efectos internos del estigma territorial en la Mariola*. Tesis de màster no publicada. Departament d'Antropologia Cultural i Història d'Amèrica i Àfrica. Universitat de Barcelona.

COL·LABORACIÓ

Les roselles

JOSEP M. ANGLÈS FARRERONS

ESCRIPTOR

TENEN LA fama guanyada com a herba dels conreus de cereal, però ara no comentarem pas això. Parlarem de la rosella com a símbol de la pau.

A les 11 hores del matí del dia 11 del mes 11 del 1918 se signà l'armistici que posà fi a la Primera Guerra Mundial, guerra que havia deixat més de deu milions de baixes.

Com a recordatori, el segon diumenge de novembre, data més propera al dia 11, se celebra, especialment als països de la Commonwealth, el Dia del Record. Aquest diumenge veurem milers de roselles de paper enganxades com a sím-

bol de pau a la solapa tant de joves com de persones de més edat que pregunten i guarden uns minuts de silenci en memòria dels morts en totes les guerres. Va ser una feliç idea del rei Jordi V. El costum ve d'un esdeveniment històric. Flandes fou l'escenari d'una de les batalles més cruentes de la Primera Guerra Mundial. Al cap de poques setmanes de signar la pau, sorgiren com un prodigi milers i milers de vermelles flors de rosella damunt d'aquells camps devastats per les bombes i regats amb la molta sang vessada de tants i tants joves soldats. No era cap fet extraordinari: el

Després de signar la pau, sorgiren milers de roselles en aquells camps devastats per les bombes i regats amb la sang dels joves soldats

motiu és que la petita llavor de rosella pot quedar letàrgica durant anys i germinar quan la terra es remou, com fou en aquest cas a causa de les bombes.

Aquesta humil història no la puc acabar sense que llegiu part del poema que va escriure el tinent coronel John McRae al veure, emocionat, aquella imensa vermellor amb sang damunt l'escenari de la mort:

En els camps de Flandes hi creixen les roselles / entre les fileres de creus que assenyalen els nostres llits, / i a dalt, al cel, les aloses canten amb valor / encara que ningú no les escolti entre els canons.

Som els morts. / Pocs dies abans vivíem, sentíem les matinades, / estimàvem i érem estimats. I ara ja em aquí, / als camps de Flandes.